comentaris literaris
per Josep Palomero i José Miguel Segura

JOSEP PIERA

Els fantàstics setanta (1969-1974)

Editorial:
Institució Alfons el Magnànim - CVEI
València, 2020
Pàgines 235
Memòries

Ve un moment de la vida en què algunes persones, en especial escriptors, artistes, polítics, etc., se senten atrets a deixar constància del que han sigut i del que han fet. Eixe examen de consciència dona pas a les memòries, que en el cas de Piera no són restrictives ni limitades, sinó àmplies i explícites. Així, en les pàgines del que segurament és la primera entrega dels seus records vitals, Piera s'endinsa en els primers anys de la seua joventut, quan va anar descobrint a les palpes qui volia ser en el món que havia advertit que començava a canviar. D'aquella època ha destacat, com és natural, les amistats i la figura de Marifé, la seua muller.

També explica com es va anar formant com a poeta, el descobriment de Barcelona, Madrid, Andalusia, Portugal i el Marroc, les trobades amb Vicente Aleixandre, Jorge Guillén, Francisco Brines, Gil-Albert, les vacil·lacions per a canviar del castellà al valencià, les primeres revistes de poesia, l'impacte de l'antologia *Carn fresca*, l'evolució de Gandia, el descobriment de València, l'ambient de Barx, l'assentament definitiu a la Drova, on deu estar redactant els la dècada dels huitanta, que esperem amb deler. **JP**

BERNARDO ATXAGA

Casas y tumbas

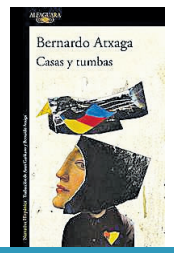

Traducció: **Asun Garikano i Bernardo Atxaga**
Editorial:
Alfaguara
Barcelona, 2020
Pàgines 417

José Irazu Garmendia (1951), conegut en l'àmbit literari amb el pseudònim de Bernardo Atxaga, és un escriptor l'obra del qual transcorre pels territoris del conte, la novel·la, la poesia i l'assaig. Com a novel·lista l'autor es dona a a conéixer en 1976, sent els seus textos més coneguts *Obabakoak* (1988), *El hijo del acordeonista* (2003), *Siete casas en Francia* (2009) i aquest *Casas y tumbas* amb el qual sembla concloure la seua marxa narrativa per a endinsar-se en el futur en altres dominis i formes literàries.

Aquesta obra està formada per sis grans parts més un epíleg en forma d'alfabet en els quals se'ns narren les vicissituds de sengles personatges entre els anys 1972 i 2017. En realitat, més que sis històries independents ací s'enfilen aquests arguments en una història que les engloba a totes elles, traçant tot un univers narratiu tan propi i característic de l'autor com a intransferible en conjunt, Atxaga ens parla ací de l'amistat com a valor fonamental en la construcció de la identitat i en l'essència de l'humà en un relat exigent per al lector, que necessita d'una lectura tranquil·la, pausada, lenta, atenta en suma a tots els elements que apareixen i reapareixen al llarg d'aquestes pàgines magníficament escrites. L'autor torna —ja ho va fer en altres llibres— a mostrar l'existència com una cosa irrepetible, únic, que ha de ser observada i contada des d'una perspectiva polièdrica, múltiple i canviant i una trama la linealitat de la qual ha de ser reconstruïda pel propi lector.

En *Casas y tumbas* els lectors trobaran a més diferent registres narratius que van de la novel·la d'aprenentatge sentimental a la novel·la pseudo negre-criminal, respectant un dels pilars essencials de l'escriptura del seu autor: parlar només del que prèviament s'ha conegut de manera intensa i profunda, en primera persona i sense cap intermediari. Els paisatges —element central del discurs d'Atxaga— són bona mostra de tot això: el poble d'Ugarte, per exemple, no és més que la suma o síntesi de d'altres nuclis urbans coneguts per l'autor, i aqueixos paisatges li serveixen per a situar i desenvolupar la marxa vital de personatges i temes recurrents: els animals —el senglar, per exemple, o la garsa— o els personatges desdoblegats —Luis i Martín, els bessons de la primera part i les veus de la qual es perceben amb total nitidesa en les nits estivals que observen i escolten Marta i Julián—.

El llibre és un relat dominat —emanat diria jo— per dues conviccions autorals: la primera, que qualsevol cosa —per estranya o inversemblant que semble— pot fer-se realitat davant els nostres ulls en un moment determinat; i la segona, que l'escriptura és un procés sempre inconclús, una cerca potser interminable de la depuració absoluta amb la qual expressar un univers molt més que personal en el qual tots els elements constitutius són mitjans amb els quals transcendir la camusa i anodina aparença de les nostres existències. Un nou intent —estupendament escrit— d'aquest singular autor per captar el sentit de la vida amb tots els seus matisos, complexitats i vaivens. **JMSR**

PILAR ALFONSO ESCUDER

De Warhol a @yodominguez

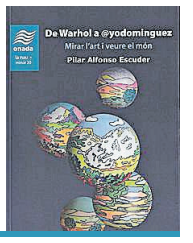

Editorial:
Onada Edicions
Benicarló, 2020
Pàgines 204
Art

És el tercer llibre que aquesta assagista ha tret sobre el món de l'art actual, relacionat amb les marques comercials característiques de la societat de consum. Els dos anteriors, amb què aquest fa trilogia, són de fa quatre anys: *Les marques ONGD. Del relat de la culpa al relat del consum i la redempció* , i *(Tot) el que encara no saps sobre les marques*. El que ens ocupa, *De Warhol a @yodominguez*, a més de dos breus introduccions justificatives, consta de dos parts: (a) «L'era pop» i (b) «Artistes no logo», més una cloenda titulada «El museu com a legitimació, l'art com a resistència».

En l'assaig en qüestió l'autora analitza l'art actual en relació amb la influència de la publicitat, la penetració de les marques comercials en la plàstica contemporània, com recordem en el cas del pot de sopa Campbell que va incorporar i mitificar Andy Warhol, com també va fer Richard Hamilton, l'altre gran artista pop, que va trencar la frontera entre elements comuns de la cultura consumista, com ara una botella de Coca Cola, i una obra d'art clàssica. La reproducció oportuna d'unes imatges referencials en les pàgines ajuden a centrar les propostes de Pilar Alfonso Escuder. **JP**

destaquem...

La **traducció**, aquest art que sempre passa desapercebut

«Difícil, en veritat, la traducció. No se sap si tenim el dret a imaginar», escrivia **Yves Bonnefoy** en *Juntos todavía* (**Sexto Piso**). No és fàcil abocar en un altre idioma les emocions lligades a les paraules, aquestes sensacions que a través del llenguatge, de la seua sintaxi, morfologia i altres alteracions, estan implícitament lligades. En *Magistral* (**Jekyll & Jill**), **Rubén Martín Giráldez** ja parlava de certs «sabotatges» que es produeixen en aquest procés. Ningú millor que ell per a referir-se als quefers «traductorils», perquè com bé remarcava en aquesta obreta eixelebrada i magistral —com el seu propi nom indica—: «Tots comencem a traduir pel mateix motiu: perquè els qui se suposava que l'estaven fent no ho feien, canseu de ser sexis».

Traduir és llegir, i traduir és escriure, com ja digués **George Steiner**. Però existeixen encara molts buits en la figura del traductor, a vegades una miqueta demonitzat com gairebé sempre ignorat. D'això tracta *Este pequeño arte*, una espècie d'assaig autobiogràfic en el qual **Kate Briggs** es formula centenars de qüestions entorn de la labor, rellevància i estatus del traductor dins de l'àmbit literari.

Traductora de **Roland Barthes**, és a partir de la seua «relació» amb el filòsof i semiòleg francès, que Briggs aprofundeix en els tripijocs d'una professió que segueix en un segon pla dins de l'àmbit literari i editorial, sent que els traductors, especialment o més concretament la seua labor, comporta una gran responsabilitat, perquè com diria **César Aira**: «A un traductor se li estan plantejant tot el temps els petits grans problemes de la microscòpia de l'escriptura».

Així, Briggs, amb un estil àgil no exempt d'erudició, exposa incògnites al mateix temps que s'autoqüestiona i autoqüestiona la vàlua de la traducció, que també reivindica i legitima amb una profusa recerca basada en les seues lectures, a les quals s'aferra, de les quals aprèn i amb les quals s'identifica. Dit d'una altra manera, Briggs pensa, planteja dubtes, ofereix algunes respostes, i continua dubtant, continua argüint a la recerca d'aconseguir un sentit al contrasentit, donant forma a un al·legat en defensa d'aquest «petit art» com **Helen Lowe-Porter** va definir a la traducció.

Sense perdre de vista a Barthes, al seu pensament i a les seues cèlebres conferències en el Collège de France, Briggs realitza una espècie de soliloqui sobre el propi acte d'escriptura i reescriptura, de les llibertats de les lectures, de les històries d'algunes traductores, amb les seues postures i sentiments; tot això amb l'objectiu principal de «entendre'm millor a mi mateixa». D'altra banda, aquesta lectura és també un diàleg amb la intel·ligència que revela que la traducció no sols es construeix amb paraules, idees, peus mètrics i imatges, sinó també amb el temps que fa, l'estat d'ànim, el silenci... I insisteixo, ningú millor que Martín Giráldez per a traduir aquesta obra que ha tingut a bé publicar Jekyll & Jill, una de les nostres editorials fetitxe, perquè és potser un dels traductors i escriptors, autor al cap i a la fi, que crec millor comprèn els nyic-i-nyac, o les possibilitats, del llenguatge. **ERIC GRAS**

KATE BRIGGS

Este pequeño arte

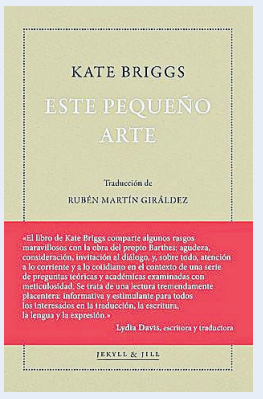

Traducció: **Rubén Martín Giráldez**
Editorial: **Jekyll & Jill**
Saragossa, 2020
Pàgines 440
Assaig